

לכה דודי

המנון

קבלת

שבת קודש

לכה דודי

נספח ג'
ויכרך אלהים את יום השביעי ויקדש אתו כי בו שבת
מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות. (בראשית ב. ב.ג.)

זכור את יום השבת לקדשו. (שמות כ.ז.)

ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדרתם ברית
עולם. ביני ובין בני ישראל אות הוא לעלם כי ששת ימים עשה
ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש.
(שמות לא. טז - יז.)

שמור את יום השבת לקדשו כאשר צוך ה' אלהיך. (דברים ה.יא.)

לבן אמר לבני ישראל אני ה' **והוצאתי** אתכם מתחת סבלת
מצרים **והצילתי** אתכם מעבדתם **וגאלתי** אתכם בזרוע נטויה
ובשפטים גדלים. **ולקחתי** אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים
וידעתם כי אני ה' אלהיכם. (שמות ו. ו.ז.)

מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה. אם יתן
איש את כל הזון ביתו באהבה בזו יבזו לו. (שיר השירים ח.ג.)

רקע

כל ישראל יש להם חלק⁽¹⁾ בקבלת שבת, שהיא 'מעין עולם הבא'⁽¹⁾ בפיוט 'לכה דודי'.
תשתית השיר בהררי קודש- רצף של מקרא וקבלה. בפיוט צורפו קדושת שבת,
גאולת ישראל ואהבת עולם רבה בין הקב"ה ועם ישראל. מלות הפיוט הינן מטבעות
לשון מפסוקי התנ"ך. כיסופי הגאולה מבוטאים בשפת נביאי הנחמה ישעיהו
וירמיהו. ביטויי וסמלי אהבה רבה נלקטו משיר השירים. תקדים אופן קבלת שבת
מקורו בתלמוד. מושגי וסמלי עולם הסוד והמיסתורין של הקבלה עוטפים את
הפיוט. מאות מנגינות שהולחנו לשיר מחדירות אותו לנפש, לרוח ולנשמת כל מקבל
שבת בחרדת קודש.

הפיוט נכתב לפני כארבע מאות וחמישים שנה, כיובל שנים לאחר ה'שוואה' של
הימים ההם - גירוש ספרד.⁽²⁾ רוח גדולה וחזקה פירקה הררי אשליות, שברה סלעי
הזיות בטחון שוא של חיי שלוה בנכר שבספרד.⁽³⁾ החלום שבאספמיה הפך ל"מגור
מסביב"⁽⁴⁾ "וגלות ירושלים אשר בספרד"⁽⁵⁾ "היתה כאלמנה"⁽⁶⁾ ולכן "בכו תבכה
בלילה ודמעתה על לחיה. אין לה מנחם מכל אהביה. כל רעיה בגדו בה היו לה
לאיבים"⁽⁶⁾.

לכה דודי

נספח ג'

הקב"ה 'הוציא מכרז' למנחמים שהעם כה זקוק היה להם בדחיפות. הזוכים הראשונים היו שלושה חכמים, שאיחדו את כל בית ישראל בהגברת העוצמה הרוחנית של עמנו ביצירותיהם. מרן רבי יוסף קארו - מגדולי חכמי ההלכה שבכל הדורות, מחבר השלחן ערוך - בפסיקותיו ההלכתיות. רבי יצחק לוריא (האר"י הקדוש) - מגדולי הרוח בתולדות עמנו שהסבריו בתחום הקבלה עיצבו חשיבה לדורות - אשר רבים ממנהגי ישראל הונהגו על ידו ונתקבלו בכל העדות שבישראל, והוא ניחם את העם בשברו, במונחי תורת 'הכלים השבורים', בקול דממה דקה ששמע אליהו הנביא בהר חורב.⁽⁷⁾ רבי שלמה הלוי אלקבץ, מחבר הפיוט 'לכה דוד', זכה למה שמועטים בלבד זכו, כל בית ישראל הלך לקראתו. הפיוט נתקבל בכל העדות ללא יוצא מהכלל ובכל תפוצות ישראל, כדוגמת ספר התהילים שנערך ונכתב ע"י דוד המלך נעים זמירות ישראל. המנחמים פעלו בו זמנית בצפת, שהיתה אז (בשנים 1,500 - 1,600) עטויה בערפילי טוהר של כיסופי גאולה השאובים מעולם הקבלה.

האר"י הקדוש יוצא עם רעיו ותלמידיו לשדה לקבל פני שבת קודש כשהם שרים במקהלה: "לכה דודי לקראת כלה, פני שבת נקבלה". בקבוצה הולך רבי שלמה אלקבץ המפזם בחרדת קודש: "קומי צאי מתוך ההפיכה רב לך שבת בעמק הבכא, והוא יחמול עליך חמלה". הקהל הקדוש עונה: "בואי כלה שבת מלכתא". בחלל מהדהדים קולות נביאי האמת והצדק והנחמה, ישעיהו וירמיהו, הרועמים בקולות חוצבי להבות אש קודש, כשהקולות מנסרים בלהט ועלטת תורת הסוד המפנמת לנפש ולרוח ולנשמה חרדת קודש.

בשיר נכללים עשרה בתים, מספר בעל משמעות רבה בקבלה. הבית הראשון - 'לכה דודי' - חוזר לאחר כל אחד מהבתים הבאים. כל אחד משמונת הבתים הבאים מתחיל באות שצירופם מאיית את שם המחבר - שלמה. הבית האחרון מתאר קבלת שבת בהתרוממות הנפש.

המשורר

רבי שלמה בן משה הלוי אלקבץ (נסאלוניקי, אדריאנופול, צפת 1505 - 1584) ממשפחת מגורשי ספרד. תלמיד גדולי הדור, מרן רבי יוסף קארו ורבי יוסף טייטצק. בקבלה הושפע מגיסו רבי משה קורדובירו (הרמ"ק) מגדולי המקובלים. המשורר היה חכם גדול בתורה, פרשן מקרא, מקובל, דרשן ופייטן. ספריו: 'אילת אהבים' על שיר השירים, 'ברית הלוי' על ההגדה של פסח, 'מנות הלוי' על מגילת אסתר, 'שורש ישי' על מגילת רות. יש עוד ספרים בכתבי יד שלא הודפסו.

רעיונות השיר

להלן מעט מזער הסברים על האריחים מהם נבנה המגדלור המקרין קדושה.

1. "לכה דודי לקראת כלה" - הדמויות שמקורן בשיר השירים מסמלים:

הדוד - נזכר בשיר השירים שלושים וארבע פעמים ובנבואה פעם אחת, והנמשל-הקב"ה.⁽⁸⁾

לפי חכמת הסוד - הדוד הוא הקב"ה אשר בצילו חמדו בני ישראל לשבת כשהתגלה בהר סיני וקיבלו את התורה ואמרו "נעשה ונשמע".⁽⁹⁾ והרי התורה ניתנה בשבת.⁽¹⁰⁾ בפיוט - הדוד הוא גם הקב"ה, הבא לקראת ישראל לגאלם, וגם עם ישראל היוצא לקראת שבת.

הכלה - נזכרת בשיר השירים שש פעמים. הנמשל - עם ישראל.⁽¹¹⁾
 בחכמת הסוד - הכלה היא השבת והיא המלכה.⁽¹²⁾
 בפיוט - הכלה היא השבת, עם ישראל וירושלים.
 המשלת היחס בין הקב"ה לבין ישראל כיחס בין רעים אהובים, בעל ואשה, מקורו
 בנביאים: "כמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלהיך"⁽¹³⁾. "וארשתיך לי לעולם וארשתיך
 לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים. וארשתיך לי באמונה וידעת את ה' "⁽¹⁴⁾.
 ובכתובים: כל מגילת שיר השירים היא משל לאהבת עולם בין הקב"ה וכנסת ישראל.
 הדוד הוא סמל לקב"ה והרעיה סמל לכנסת ישראל. חכמי הקבלה הנהיגו אמירת
 שיר השירים לפני קבלת שבת.

על הקשר בין שיר השירים ושבת נאמר בזוהר:
 "ושירה זו נתקנה למלך העליון, מלך שהשלום שלו. והשבח הזה נעלה מכל השבחים
 הראשונים. היום שנגלה שבח זה בארץ - היום הוא נמצא שלם בכל. ועל כן הוא
 קודש קדשים. שירה זו היא שירה שהיא כלל כל התורה. שירה שעליונים ותחתונים
 מתעוררים לה. שירה שהיא כעין עולם העליון. שהיא **שבת העליון**."⁽¹⁵⁾

**"פני שבת נקבלה" - רבי חנינא היה מתעטף (בבגדים נאים - רש"י) ועומד עם
 חשיכה ערב שבת. אמר: בואו ונצא לקראת שבת המלכה. רבי ינאי
 אמר... בואי כלה! בואי כלה!**⁽¹⁶⁾

שני סוגי קבלת שבת של חכמים מתוארים בתלמוד. דוגמת קבלת עול שלטון
 מלכותי-אנושי באימה וביראה ובפחד (אך נעדר אהבה), או דוגמת חתן המצפה לכלה
 מתחת לחופה בהתרגשות של אהבה מופנמת. וכבר אמרה החכמה: "טובים השנים
 מן האחד אשר יש להם שכר טוב בעמלם."⁽¹⁷⁾

**2. "שמור וזכור" - על השבת נצטוינו בעשרת הדברות: בספר שמות - "זכור את
 יום השבת לקדשו"⁽¹⁸⁾ ובספר דברים - "שמור את יום השבת לקדשו."⁽¹⁹⁾
 ולמדונו חז"ל: "זכור ושמור בדבור אחד נאמר."⁽²⁰⁾**

זכור - מצות עשה, כמו קידוש. שמור - מצות לא תעשה כל מלאכה.
פרשן המקרא על דרך הקבלה - הרמב"ן כתב:

"ובמדרשו של רבי נחוניא בן הקנה הזכירו עוד סוד גדול ב - "זכור ושמור". ועל
 הכלל: תהיה הזכירה ביום והשמירה בלילה. וזהו מאמר החכמים שאומרים בערב
 שבת: 'בואי כלה בואי כלה, בואו ונצא לקראת שבת מלכה כלה'.⁽²¹⁾

**"ה' אחד ושמו אחד" - כדברי הנביא זכריה: "והיה ה' למלך על כל הארץ ביום
 ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".⁽²²⁾**

**"לשם ולתפארת ולתהילה" - כדבר ה' בפסוק: "ולתתך עליון על כל הגוים אשר
 עשה לתהלה ולשם ולתפארת ולהיתך (ולהיותך = הנך) עם קדש לה' אלהיך כאשר
 דבר"⁽²³⁾.**

השבת נבראה בסיום בריאת העולם בזיקה ויחד עם הקדושה, והיא הגואלת את
 האדם משיעבוד לחומר ומטעמת את שומריה מעין עולם הבא.⁽¹⁾ והגאולה (שמו של
 משיח) היא מהדברים שנבראו לפני בריאת העולם.⁽²⁴⁾

נספח ג'
3. "לקראת שבת לכו ונלכה" - כדברי נביא הנחמה ישעיהו: "בית יעקב לכו ונלכה באור ה'".⁽²⁵⁾

"כי היא מקור הברכה" -

כדבר ה' בפסוק: "ויברך אלהים את יום השביעי".⁽²⁶⁾
 כדברי התלמוד: יהודי הגולה מתעשרים "בשביל שמכבדין את השבת".⁽²⁷⁾
 וכדברי חכמי הסוד: כל ששת הימים מתברכים מיום השביעי.⁽²⁸⁾
 בעת קבלת שבת בשמחה שורה הברכה.⁽²⁹⁾
 וכדברי פרשני התורה: שומרי ומקדשי שבת מתברכים מפי ה'.⁽³⁰⁾

"סוף מעשה במחשבה תחילה" - אמנם השבת היא סוף מעשה בריאת העולם. אך הבריאה טרם הושלמה כי חסרה השבת. היו בעולם שלושה מימדים, ובעידן ימינו יש שהוסיפו מימד רביעי, אך חסר היה לעולם מימד הקדושה שנברא עם השבת.

4. "מקדש מלך" - מטבע לשון הנזכר במקרא לשלילה. אמציה, כהן עבודה זרה, מצוה על הנביא: "עמוס חזה! (חוזה = נביא) לך ברח לך אל ארץ יהודה ואכל שם לחם ושם תנבא. ובית אל לא תוסיף עוד להנבא כי **מקדש מלך** הוא ובית ממלכה הוא".⁽³¹⁾
 במקדש זה בבית אל, שבממלכת עשרת השבטים, עמד העגל של ירבעם בן נבט. שם מזכירין רק שם עבודה זרה.⁽³²⁾

המשורר מתפלל ומבקש שלמקום תוחזר הקדושה כבתחילה. השם **בית אל** ניתן ע"י יעקב אבינו למקום בו זכה לאחד מגילוי גילוי השכינה הנשגבים ביותר שדמה למתן תורה - חלום הסולם.⁽³³⁾ ובשם זה כינה יעקב אבינו את מקום המקדש בהר הבית.⁽³⁴⁾

במושג **'מקדש מלך'** כיון המשורר לכל ארץ ישראל ולכלל ישראל שלגאולתם הוא מתפלל ומיחיל.

וכפי שזיכנו הקב"ה בחסדו והוחזרה הקדושה לבית אל, והיא כיום עיר ואם בישראל מלאה בתי כנסיות ובתי מדרשות וקול התורה נשמע ברחובותיה מפי כל בני ובנות הגילים, כן נזכה לגאולה שלמה במהרה.

"רב לך שבת בעמק הבכא" - בעקבות משורר התהילים: "עברי (עוברי) **בעמק הבכא** מעין ישיתוהו".⁽³⁵⁾

פשט (מבין פרושים רבים): עולי הרגל עוברים דרך עמק הבכא בו גדלים קוצים, ועבורם שם ה' מעיינות מים לשתיה.⁽³⁶⁾
 דרש: "עמק הבכא - זה גהינום".⁽³⁷⁾
 שבת מאפשרת יציאה משעבוד לחומר שהינו גלות ומעמק הבכיה כדברי חז"ל: "אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן - מיד נגאלים".⁽³⁸⁾

"והוא יחמול עליך חמלה" -

כרך משוררנו שאלת נביא החורבן - ירמיהו:

"כי מי יחמל (יחמול) **עליך ירושלם** ומי ינוד לך ומי יסור לשאל (לשאל) לשלם לך?"⁽³⁹⁾

בתשובת נביא הנחמה - ישעיהו:

"בכל צרתם לו צר ומלאך פניו הושיעם **באהבתו ובחמלתו הוא גאלם** וינטלם וינשאים כל ימי עולם".⁽⁴⁰⁾

לכה דודי

נספח ג'

5. "התנערי מעפר קומי. לבשי בגדי תפארתך עמי" - מנבואות הנחמה של הנביא ישעיהו: "עורי עורי לבשי עזך ציון לבשי בגדי תפארתך ירושלם עיר הקדש... התנערי מעפר קומי שבי ירושלם".⁽⁴¹⁾

עמי - "כשהם כשרים קרואים עמי".⁽⁴²⁾

'עמי' כלשון חיבה לעם ישראל, נזכר ארבע עשרה פעמים בספר שמות, בזיקה לגאולת מצרים.⁽⁴³⁾

יתכן ודורשי רשומות ורומזי רמיזות יאמרו: גאולה היא רק י"ד ה'.

המשורר מיחל ליום בו תזכה ירושלים לבגדי תפארת, כפי שלכבוד שבת קודש מחליפים בני ובנות ישראל את בגדיהם.

"על יד בן ישי בית הלחמי" - כך תואר דוד המלך, בראשית דרכו: "בן לישי בית הלחמי ידע נגן וגבור חיל ואיש מלחמה ונבון דבר ואיש תאר וה' עמו".⁽⁴⁴⁾

"קרבה אל נפשי גאלה" - כך מבקש דוד המלך: "קרבה אל נפשי גאלה למען איבי (אויבי) פדני".⁽⁴⁵⁾

'נפש' במקרא - משמעות כפולה: כולל את המרכיב הגופני והרוחני גם יחד.⁽⁴⁶⁾ רוח החיים באדם ובכל בעל חיים.⁽⁴⁷⁾

במשנה - משמעות כפולה. 'גאלה' - הצילני, פדה אותי.

יתכן והמשורר כיון למשמעות כפולה של גאולה, של אדם מישראל ושל בית ישראל.

מושג הגאולה בתנ"ך הוא רב משמעי ואין כאן מקום להאריך.

עינינו נשואות למרומים בתחינה: "הוא מושיענו. הוא יושיענו ויגאלנו שנית. וישמיענו ברחמיו לעיני כל חי לאמר: הן גאלתי אתכם אחרית כראשית להיות לכם לאלהים".⁽⁴⁹⁾

6. "התעוררי התעוררי. כי בא אורך קומי אורי" -

מנבואות הנחמה של הנביא ישעיהו: "התעוררי התעוררי קומי ירושלם".⁽⁵⁰⁾ "הקיצו מתרדמת הצער".⁽⁵¹⁾

"קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' עליך זרח".⁽⁵²⁾

אמר כנגד ירושלים... האורה משל על השמחה ועל הטובה".⁽⁵³⁾ "אורי ירושלים הרי הגיע זמן גאולתך".⁽⁵⁴⁾

"עורי עורי שיר דברי" - משירת תהילת ה' של דבורה הנביאה לאחר הנצחון על צבא כנעני: "עורי עורי דבורה עורי עורי דברי שיר".⁽⁵⁵⁾

"כבוד ה' עליך נגלה" - מנבואות הנחמה של הנביא ישעיהו: "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דבר".⁽⁵⁶⁾

"ידעו כל בני אדם כי פי ה' דיבר... ידעו אז כי הנחמות האלה שדברו הנביאים על פי ה' דברו מה שדברו, כשיראו שיתקיימו הנבואות".⁽⁵⁷⁾

עינינו נשואות למרום ובכריעת ברך לפני ה' מתחננים: כפי שזכינו לראות בימינו התגשמות נבואת זכריה: "כה אמר ה' צבאות עד (עוד) ישבו זקנים וזקנות ברחבות ירושלם ואיש משענתו בידו מרב ימים. ורחבות (ורחובות) העיר ימלאו ילדים וילדות משחקים ברחבתיה (ברחובותיה)",⁽⁵⁸⁾ אנא ברחמיך כן זכנו לגאולה שלמה במהרה!

לכה דודי

נספח ג'

7. "לא תבושי ולא תכלמי" - מנבואות הנחמה של הנביא ישעיהו:

"ישראל נושע בה' תשועת עולמים לא תבשו ולא תכלמו עד עולמי עד".⁽⁵⁹⁾

"אל תיראי כי לא תבושי ואל תכלמי כי לא תחפירי".⁽⁶⁰⁾

הנביא ישעיהו מנבא על תשועת העתיד שלא תדמה ליציאה מגלויות בעבר (מצרים ובבל) שאחריהן היו צרות בארץ ישראל.⁽⁶¹⁾ מדרכו של עולם שיש מחזוריות של שנים טובות ושנים רעות וחוזר חלילה⁽⁶²⁾ ולכן לימדה החכמה: "כי לא לעולם חסן".⁽⁶³⁾ רק הקב"ה מסוגל להבטיח תשועת עולמי עד, שאחריה לא תהיה בושה וכלימה.

"מה תשתוחחי ומה תהמי"? משוררנו שאל כדוגמת משורר התהילים, בניסוח שלילי כשהתשובה חיובית: "מה תשתוחחי נפשי ומה תהמי עלי? הוחילי לאלהים כי עוד אודנו ישועת פני ואלהי".⁽⁶⁴⁾ המשורר מנחם את נפשו באמרו: למה תלכי שחוחה (כפופה) ולמה תיללי? הוחילי (יחלי) לה, הטעם לתוחלת- כי תבוא עת הגאולה. ואודה לו כי ישועות באות מאת פני ה'.⁽⁶⁵⁾

אמנם בעבר חזרנו ונשתעבדנו פעם ופעמיים וצעדנו כפופים ומושפלים, ואילו בעתיד תהיה תשועה שאין אחריה שעבוד. לכן תודתנו בעתיד לא תדמה לתודתנו בעבר כי אם תגדל הימנה.⁽⁶⁶⁾

"בך יחסו עניי עמי" - הפיוט בעקבות משא הנבואה נגד הפלישתים - אויבי ישראל מאז ועד ימינו - של הנביא ישעיהו: "ומה יענה מלאכי גוי? כי ה' יסד ציון ובה יחסו עניי עמו".⁽⁶⁷⁾ מה תדו"ח התיקשורת העולמית על ציון? ה' יסד את התשתית לציון והוא מגן עליה ובה ימצאו מחסה בני עמו.⁽⁶⁸⁾

"ונבנתה עיר על תילה" - מנבואות הנחמה של הנביא ירמיהו: "כה אמר ה' הנני שב שבות אהלי יעקוב ומשכנתיו ארחם ונבנתה עיר על תלה".⁽⁶⁹⁾ ירושלים תבנה במקומה ובית המקדש ישתכלל.⁽⁷⁰⁾

מאז הכתרת דוד בן ישי בירושלים (לפני 3000 שנה) כמלך כל שבטי ישראל ומאז הקמת בית המקדש שם ע"י שלמה המלך בנו, 'עיר' סתם - עבור כל יהודי היא ירושלים.

חז"ל למדונו שיש שני דגמים של ירושלים, זו הממוקמת על הקרקע - שיש לה נקודות ציון על המפה - וזו הרוחנית העליונה, שאת מהותה לקחו עמם יהודים לכל מקום שלשם גלו. ואף היושב במרומים אינו מוצא כביכול קורת רוח בירושלים הרוחנית עד שלא תשוקם ירושלים החמרית.

"אמר הקדוש ברוך הוא: לא אבוא בירושלים של מעלה עד שאבוא לירושלים של מטה. ומי איכא (האם יש) ירושלים למעלה? - אין! (כן) ככתוב: 'ירושלים הבנויה כעיר שחברה (שחברה) לה יחדו'.⁽⁷¹⁾

לכה דודי

נספח ג'

8. "והיו למשיסה שוסיך" - מנבואות הנחמה של הנביא ירמיהו: "לכן כל אכליך יאכלו וכל צריך כלם בשבי ילכו והיו שאסיך למשסה וכל בזיך אתן לבז" (72). משמעות 'לכן' שבועה, היינו של הקב"ה. (73) "שאסיך-שורש - 'ססה'. המשמעות: לבזז, לגזול, לשלול. ככתוב: "ויתנם ביד שסים וישסו אותם". (74)

הנביא ירמיהו, שכתב את מגילת החורבן 'איכה', היה היחידי מבין כל הנביאים שנצטוו לכתוב נבואות נחמה (75) כדי שבני ישראל ידעו כי מתוך הצרה תצמח הישועה. (76) בנבואות הנחמה שלו נאמר בין השאר: "הוי כי גדול היום ההוא מאין כמהו ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע". (77)

תשובת הקב"ה לפליאה: התיתכן תשועה מתוך מצוקה?
"הנה אני ה' אלהי כל בשר הממני יפלא כל דבר"?! (78)

לכן מצוה ה' על הנביא ירמיהו להנבא:
"ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים ושב יעקב ושקט ושאנן ואין מחריד". (79)
"בימים ההם תושע יהודה וירושלם תשכון לבטח". (80)

"ורחקו כל מבלעיך" - מנבואות הנחמה של הנביא ישעיהו: "כי חרבתיך ושממתיך וארץ הרסתיך כי עתה תצרי מיושב ורחקו מבלעיך". (81)
"מבלעיך" - שורש 'בלע' והמשמעות: השחתה וחורבן. ככתוב: "נטה קו לא השיב ידו מבלע". (82)
"מבלעיך" - "משחיתך ירחקו בקצה הארץ. שלא יבוא עוד בגבולך משחית". (83)

"ישיש עליך אלהיך כמוש חתן על כלה" - מנבואות הנחמה של הנביא ישעיהו: "ומשוש חתן על כלה ישיש עליך אלהיך". (84)
חתן וכלה - "בימי חופתם... הששון והשמחה ביניהם יותר, כי אז הם בחידושם, כן היה שמחת אלוהיך עליך כל הימים" (85). השואה שהיא הנגדה.

9. "ימין ושמאל תפרוצי ואת ה' תעריצי" - מנבואת הנחמה של הנביא ישעיהו: "כי ימין ושמאל תפרצי וזרעך גוים יירש וערים נשמות יושיבו". (86)
"תתחזקי על האומות היושבים מימינך ומשמאלך". (87)

"כי בראתו ילדיו מעשה ידי בקרבו יקדישו שמי והקדישו את קדוש יעקב ואת אלהי ישראל יעריצו". (88)

"בן פרצי" - כינוי למלך המשיח שבא מבית דוד המלך והיה צאצא פרץ בן יהודה. (89)

נקט משוררנו את שיטת משורר התהילים לפיה פריצת הדרך לגאולה תחילתה בהפיכת מקומות שוממים לשובים: "כי אלהים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה וישבו שם וירשוהו. וזרע עבדיו ינחלוה ואהבי שמו ישכנו בה". (90) וכרך משוררנו את פריצת הדרך בשמו של משיח.

לכה דודי

נספח ג'
"ונשמחה ונגילה"- כדברי הנביא ישעיה: "ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו".⁽⁹¹⁾

כה דרשו חכמי האגדה: "אמר הקדוש ברוך הוא: ...לעתיד לבוא כשאחזיר שכינתי לציון, אני נגלה בכבודי על כל ישראל, והן רואין אותי וחיים לעולם... ולא עוד אלא שמראין אותי באצבע... ואומר: 'הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו'".⁽⁹²⁾

10. "בואי בשלום עטרת בעלה"

כדברי החכמה: "אשת חיל עטרת בעלה".⁽⁹³⁾
כה דרשו חכמי האגדה: "אמרה שבת לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם! לכולן יש בן זוג ולי אין בן זוג! אמר לה הקב"ה: כנסת ישראל היא בן זוגך".⁽⁹⁴⁾

"עם סגולה"- סגולה במה?

דבר ה' בזיקה ל...

שמיעה בקול ה': "ועתה אם שמוע תשמעו בקלי (בקולי) ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ".⁽⁹⁵⁾
ריבוי קדושה: "כי עם קדוש אתה לה' אלהיך ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה"⁽⁹⁶⁾
שמירת מצות: "להיות לו לעם סגולה כאשר דבר לך ולשמר כל מצותיו".⁽⁹⁷⁾

"בואי כלה"

חכמי הדרש המשילו את העולם לפני השבת כחופה ללא כלה. רק עם בוא הכלה יש משמעות לחופה וניתן לערוך טקס נשואין.⁽⁹⁸⁾

"בואי כלה שבת מלכתא"- הורו חכמי הסוד שבזמן אמירת מלים אלו יכוון לקבל תוספת הנפש. (המושג נר"ן - נפש, רוח, נשמה - הוא מסודות עומק מחשבות הקבלה) עם כניסת השבת כולם מתעטרים בנשמות חדשות, לברך בחדוה ובמאור פנים.⁽⁹⁹⁾

הפיוט 'לכה דודי' הינו מחול של קדושה, והרי המחול הינו חזרה מעגלית מתמדת. חתימתו של הפיוט כמעין פתיחתו - באופן קבלת שבת קודש לפי התקדים של חכמינו: "בואו ונצא לקראת שבת המלכה... בואי כלה בואי כלה".⁽¹⁰⁰⁾

ועל מחול למדונו חז"ל:

"עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים, והוא יושב ביניהם בגן עדן, וכל אחד ואחד מראה באצבעו. שנאמר: 'ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו'".⁽¹⁰¹⁾
על מחול זה נדרש והוסבר: "מפורש במפרשים שהוא דבר סודי".⁽¹⁰¹⁾

לכה דודי

נספח ג'

סוד הוא תאריך ואופן הגאולה השלמה שנמשלה למחול, כאשר הסיבה והמסובב תלויים זה בזה.

הקב"ה הבטיח:

הגאולה תלויה בתשובה והתשובה תלויה ברצונם החפשי של יהודים ויהודיות.⁽¹⁰²⁾

הקב"ה ציוה על נביא הנחמה ישעיהו ללמדנו:

"הן לא קצרה יד ה' מהושיע ולא כבדה אזנו משמוע".⁽¹⁰³⁾

בהלכה נקבע:

"אין ישראל נגאלין אלא בתשובה"- גאולה- ביד ה', תשובה בידי אדם.⁽¹⁰⁴⁾

בקבלה נקבע:

"במה תלויה הגלות שלכם והגאולה שלכם? ... שובו בתשובה שלימה ומיד תבואו ותתקרבו אלי" (אל ה').⁽¹⁰⁵⁾

תשתית לבטחון לאומי, לפי חז"ל:

"על מי לנו להשען? על אבינו שבשמים".⁽¹⁰⁶⁾

בחלל מנסרות הדי רעמי קול נביא הנחמה ישעיהו:

"קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' עליך זרח. כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאמים (לאומים) ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה".⁽¹⁰⁷⁾

בזיקה לגאולת ישראל תבוא גם שעת הכושר לאנושות להיגאל, כדברי הנביא ישעיהו:

"לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".⁽¹⁰⁸⁾

1. מסכת סנהדרין פרק י. משנה א. שבת היא 'מעין עולם הבא' מסכת ברכות נז.ב. הפזמון 'מה ידידות מנוחתך'.
2. בשנת 1492 גורשו יהודים מספרד וגילו את אמריקה, בה עתיד היה להתמקם אחד הקיבוצים הגדולים ביותר בתולדות עמנו. 3. מלכים א יט. יא-יב. 4. ירמיה ו. כה. 5. עובדיה א. כ.
6. איכה א. א. ב. 7. מלכים א יט. יא-יב. 8. הדוד: בשיר השירים, רש"י על שיר השירים ג.י. בישיעה ה.א. 9. זוהר בראשית דף פה.ב. 10. מסכת שבת פו.ב. 11. הכלה בשיר השירים, רש"י על שיר השירים ד. ח. ט. 12. זוהר ח"ג רע"ב א. 13. ישעיהו סב.ה. 14. הושע ב. כא. כב. 15. זוהר חלק ב. קמ"ג. 16. מסכתות: שבת קיט. א. בבא קמא לב.א.ב.
17. קהלת ד. ט. סוגי קבלת שבת - הרמב"ם גרס שיטה ראשונה, ראה ב-'יד החזקה' בהלכות שבת ל.ב. ומרן רבי יוסף קארו גרס את שתי השיטות, ראה באורח חיים רס. ב.ג. וראה במהרש"א על מסכת בבא קמא לב.ב. 18. שמות כז. 19. דברים ה.יא. 20. מסכתות: ראש השנה כז.א. נדרים ירושלמי ג.ב. שבועות כ.ב. מכילתא יתרו פרק ז. 21. רמב"ן על שמות כ. ז. 22. זכריה יד. ט. 23. דברים כו.יט. 24. מסכת נדרים לט.ב. 25. ישעיהו ב.ה. 26. בראשית ב.ג. 27. מסכת שבת קיט.א. בראשית רבה פרק י"א 28. זוהר שמות סג.ב. 29. זוהר שמות קלה. ב. 30. רבי סעדיה גאון כמצוטט אצל אבן עזרא ורמב"ן על בראשית ב.ג. 31. עמוס ז.יב. יג. 32. רש"י על עמוס ז. י. יג. 33. בראשית כח.יט. 34. מסכת פסחים פח.א. 35. תהילים פד.ז. 36. לפי 'מצודת דוד' על הפסוק 37. מדרש שוחר טוב על הפסוק 38. מסכת שבת קיח. ב. 39. ירמיהו טו.ה. 40. ישעיהו סג.ט. 41. ישעיהו נב.א. ב. 42. רש"י על במדבר יא. א.
43. י"ד פעמים "עמי" בזיקה לגאולה בספר שמות ג.ז. ג.י. ה.א. ז.ד. ז.טז. ז.כו. ח.טז. ח.יז. ח.יח. ח.יט. ט.א. ט.יג. י.ג. י.ד. 44. שמואל א טז.יח. 45. תהילים סט. יט. 46. ויקרא ז.כ. - כא. יז.יד. 47. בראשית א. ל. לה. יח. 48. סנהדרין פרק ד. משנה ה. 49. קדושת כתר במוסף של שבת וחג 50. ישעיהו נא.יז. 51. 'מצודת דוד' על הפסוק 52. ישעיהו ס.א. 53. רד"ק על הפסוק 54. התרגום הארמי על הפסוק 55. שופטים ה.יב. 56. ישעיהו מ. ה. 57. רד"ק על הפסוק. וראה גם 'מצודת דוד' 58. זכריה ח. ד. - ה. 59. ישעיהו מה. יז. 60. ישעיהו נד.ד. 61. לפי רד"ק על ישעיהו נד.ד. 62. בראשית מא. טז. - לא. 63. משלי כז.כד. 64. תהילים מב. ו. יב. 65. לפי רש"י ו-'מצודת דוד' על פסוק יב. 66. לפי מדרשי 'שוחר טוב' ו-'ילקוט המכירי' על הפרק 67. ישעיהו יד.לב. 68. לפי רד"ק ו-'מצודת דוד' על הפסוק 69. ירמיה ל.יח. 70. התרגום הארמי של הפסוק 71. תהילים קכב. ג. מסכת תענית ה. א. 72. ירמיה ל.טז. 73. לפי רש"י על הפסוק 74. שופטים ב.יד. 75. ירמיה ל. ב. ז. 76. ירמיה פרקים ל.עד לג. 77. ירמיה ל.ז. 78. ירמיה לב. כז. 79. ירמיה לג. 80. ירמיהו לג.טז. 81. ישעיהו מט.יט. 82. איכה ב. ח.
83. רד"ק על הפסוק 84. ישעיהו סב.ה. 85. רד"ק על הפסוק 86. ישעיהו נד. ג. 87. 'מצודת דוד' 88. ישעיהו כט.כג. 89. בראשית לח. כה. - כט. מגילת רות ד. יח. - כב. 90. תהילים סט.לו - לז. 91. ישעיהו כה. ט. 92. מדרש תנחומא פרשת במדבר סימן יז. 93. משלי יב.ד. 94. מדרש רבה בראשית יא.ח. 95. שמות יט.ה. 96. דברים יד.ב. 97. דברים כו.יח. 98. לפי מדרש רבה בראשית פרשה י. י. 99. לפי זוהר פרשת תרומה ח"ב קל"ה ע"א במאמר 'כגונא' הנאמר בקצת קהילות עם כניסת שבת קודש. 100. מסכת שבת קיט. א.
101. ישעיהו כה.ט. וראה במסכת תענית לא.א. ומהרש"א על כך 102. דברים כל פרק ל. 103. ישעיהו נט.א. 104. רמב"ם הלכות תשובה: ז.ה. ו-ה.א. 105. זוהר פרשת תרומה דף קלב. 106. מסכת סוטה מט. א. 107. ישעיהו ס. א. - ב. 108. ישעיהו יא.ט.